

Møte i samarbeidsorganet for SR1325 november 2011

Rundt 60 aktivister, forskere, representanter fra frivillige organisasjoner og embetsverket deltok på møtet i samarbeidsorganet for SR1325 23. november 2011. Dagsorden for møtet var todelt. Først gjennomgikk man det norske arbeidet for å gjennomføre resolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet i 2011 og diskuterte prioriteringene for innsatsen i 2012. Neste punkt var et miniseminar om kvinners deltakelse og rettigheter i Den arabiske våren og en diskusjon om hva Norge burde gjøre for å fremme dette.

Møtet ble åpnet av statssekretær Gry Larsen. I sin innledning understreket hun at selv om resolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet har fått mer oppmerksomhet og aksept internasjonalt er det fortsatt mye som skal gjøres før resolusjonene er gjennomført på bakken. Siden deltakerne på møtet allerede hadde mottatt et førsteutkast av aktivitetsrapporten for 2011 som lanseres i desember, viet statssekretæren derfor størsteparten av innledningen til å presentere forslag til hovedprioriteringer for Norges innsats i 2012. Hun ba også om sivilsamfunnet om innspill på disse. Fortsatt innsats for å øke antallet kvinner og styrke kjønnsperspektivet i fredsmekling og å søke allianser med utradisjonelle partnere for øket gjennomslagskraft var blant prioriteringene som ble trukket frem.

Salen ga en rekke konkrete tilbakemeldinger om mulige innfallsvinkler og prioriteringer:

- Kvinner og likestilling/SR1325 må kobles opp mot alle de ulike pilarene i Norsk utenrikspolitikk. Kjønnsperspektivet må integreres, ikke være en sideprosess. Norge må også understreke dette ovenfor samarbeidspartnere, som for eksempel FN-systemet.
- Norge må bidra til at SRSG for seksualisert vold i konflikt Margot Wallströms stilling vedvarer også når dette mandatet går ut i 2012, og begynne å tenke på mulig etterfølger.
- Afghanistan må være en prioritering for den norske innsatsen opp mot Bonn II-toppmøtet i desember. Denne konferansen vil fortsette planleggingen av overføringen av ansvaret for sikkerhetssituasjonen i Afghanistan til nasjonale myndigheter og det internasjonale nærværet i landet etter 2014. At kvinner blir inkludert her er dermed helt avgjørende for kvinners politiske deltakelse etter overgangen. Signalene så langt er ikke oppløftende.
- Norge må bidra til at resolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet også gjennomføres i "glemte" konflikter som ikke lenger får like stor internasjonal oppmerksomhet.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ble oppfordret til å jobbe mer for å øke bevisstheten om hva SR1325 betyr her i Norge. Departementets innspill til aktivitetsrapporten ble også etterlyst.
- Det ble advart mot at Den arabiske våren fort kunne lede til et tilbakeslag for kvinners rettigheter i regionen. Norsk innsats i regionen må også ha systemer på plass for å motvirke korrupsjon for å sikre at pengene faktisk kommer målgruppen til gode.
- Viktigheten av å inkludere menn i arbeidet mot seksualisert og kjønnsbasert vold ble trukket frem som spesielt viktig. Gender handler også om å endre menns holdninger.
- Norge må gå lenger i å presse FN og andre implementeringspartnere til å prioritere kjønnsperspektivet i både analyse og gjennomføring av humanitær innsats. Å utvikle kjønnsmarkører er ikke nok; dette må gjennomføres i felt. Erfaringer så langt er at dette altfor ofte nedprioriteres. Norge må motarbeide dette i sitt formannskap i givergruppen til OCHA (FNs kontor for koordinering av humanitære saker).

Statssekretæren sa seg enig i alle innspillene som kom og lovet at disse skulle integreres i innsatsen for 2012 så godt det lot seg gjøre. Behovet for å inkludere menn og fokusere på glemte konflikter ble understreket. Hun trakk også frem Norges innsats for at afghanske kvinner skal bli hørt under Bonn II

konferansen, inkludert den norske ambassaden i Kabul sitt samarbeid med lokale kvinneorganisasjoner opp mot konferansen. Statssekretæren understreket også Norges nulltoleranse ovenfor korrupsjon i utviklingssamarbeidet og at kjønnsperspektivet er svært høyt på agenden i Norges samhandling med alle FN-organisasjoner.

Del to av møtet ble innledet av korte innlegg som dekket ulike sider av Den arabiske våren og kvinners rolle og deltakelse.

Kjetil Selvik fra Fafo startet med en generell innledning om hovedårsakene og det politiske landskapet i Den arabiske våren. Han stilte spørsmålet om de to slagordene "frihet" og "verdighet" også gjaldt for kvinner i regionen. Både menn og kvinner ønsket politisk likhet og rett til selvbestemmelse. Nasjonens selvbestemmelse var målet for den arabiske våren. Men gjenstår å se om det også betyr selvbestemmelse for kvinner. Vi vil se mange ulike utviklinger i regionen. Tidligere herskere i regionen hadde ofte vært mer positive til kvinners rettigheter enn befolkningen, men deres politikk hadde ingen legitimitet. Noen land hadde bedre forutsetninger for å lykkes og bli mer demokratiske systemer, mens andre land stod i fare for langvarig ustabilitet.

Laura Mitchell fra Noref fortalte om unge kvinners rolle i Den arabiske våren. De var sterkt involvert i protestene, men de har ikke deltatt i overgangsprosesser og statsbygging. Hvorfor deltok kvinner og hvorfor ble de akseptert av islamistene? Det er for tidlig å vurdere "gender impact" i de ulike arabiske landene. Viktig at kvinner mobiliseres til å stille krav om endringer i egne liv. De må utvikle strategier til å i det minste beskytte rettigheter de hadde tidligere. Kvinner har vært avgjørende for å få moderate islamister til makten. Viktige demografiske endringer har funnet sted i regionen: stor andel unge mennesker, kvinner får nesten halvparten så få barn som i 1990, kvinners forventede levealder har økt med 13 år siden 1980 og jenters utdanning har økt betraktelig.

Gro Lindstad fra Fokus snakket deretter om sivilsamfunnets rolle i å bidra til kvinners deltakelse i de pågående politiske prosessene. Hun var skeptisk til at en "tsunami" av bistand nå ukritisk ble rettet mot regionen. Det var viktig å bruke litt tid på å finne de rette partnerne. Mange av kvinneorganisasjonene i Egypt hadde sterke bånd til det gamle regimet, det var ikke enkelt å samarbeide med sivilt samfunn.

Kari Karamé fra Nupi stilte spørsmålet hvorfor det var så få kvinner i Libanon som deltok i det politiske liv, til tross for at faktorer som utdanning, osv. var til stede. Det var ikke religionen som spilte den avgjørende rollen, siden kvinnene fra alle ulike religiøse retninger hadde lav deltakelse. Det var framfor alt den tradisjonelle og patriarkalske samfunnsstrukturen som hindret kvinners deltakelser.

Turid Smith Polfus analyserte kvinners politiske deltakelse i Det palestinske området. Heller ikke her har kvinner plass i de formelle strukturene. Kvinneorganisasjonene er lite effektive og evnet i liten grad å påvirke politiske prosesser. Kvinners rettigheter blir ikke ansett som politiske spørsmål, men som sosiale spørsmål. Islamistene, både de moderate og de mer radikale jihadistene har nærmest monopol på diskusjonen om kvinners sosiale og politiske status. Kvinnebevegelsen diskuterer i et vakuum.

Diskusjonen som fulgte ga en rekke konkrete anbefalinger for regjeringens innsats på dette området i tiden som kommer:

- Det er viktig å konsultere bredt med kvinnene som er målgruppen for denne innsatsen og ikke bare med aktører som hevder å snakke på vegne av dem. Deres, ikke våre analyser må

være rettleidende. Sosiale medier kan være en måte å komme i kontakt med spesielt unge kvinner.

- Det er avgjørende å unngå overdreven generalisering om kvinners roller og behov på tvers av regionen. Det er store variasjoner basert på geografi, klasse, alder og andre faktorer. Kvinner i har deltatt i protester og opprør i regionen gjennom hele historien.
- Flere av organisasjonene som var representert på møtet hadde brede kontaktnett i regionene som kunne trekkes på. Diasporamiljøer i Norge ble også foreslått som potensielle kontaktpunkter.
- Internasjonal støtte til disse prosessene bør ikke være for iøynefallende. Selv om sivilsamfunnet på bakken i denne regionen trenger både finansiell støtte og solidaritet kan dette være ødeleggende for organisasjonenes legitimitet lokalt. Stor forsiktighet må fremvises for at Norges innsats, og Vesten for øvrig, ikke skal forårsake mer skade enn gagn.
- Det er behov for mer forskning om nyanser og ulikheter mellom de ulike landene i Den arabiske våren. Vi trenger mer kunnskap om det politiske landskapet og potensielle samarbeidspartnere.
- Norge burde legge til rette for nasjonal, regional og internasjonal nettverksbygging blant kvinneorganisasjoner og -aktivister.
- Norge kan også fungere som en døråpner for lokale kvinnegrupper som ellers har problemer med å få innpass hos myndighetene.
- En bør se til enkelte andre land i regionen, for eksempel Marokko, som har gjennomført en mer kjønns sensitiv politikk, som «gender-sensitive budgeting».
- Likestillingen vil ikke skje automatisk når gamle regimer faller, rettighetene må tilkjempes.
- Norge må ta opp kvinners og ungdoms rettigheter i alle politiske møter, særlig på høyt nivå. Understreke at dette er viktige politiske saker. Still kritiske spørsmål til lederne.
- Kvinner i regionen trenger lovgivning som beskytter dem, og de trenger å få fjernet lovgivning som diskriminerer dem.
- Norge bør bistå kvinner i regionen til å utvikle strategier for å fremme sine egne interesser og øke sin deltakelse.
- Viktig at alle programmer er kjønns sensitive, også de som ikke er spesifikt rettet inn mot kvinner. Alt for mange programmer er “gender-blind”.